

Mlada Sodobnost

Gaja Kos

Manica K. Musil: Mravljinčar Franc.

Maribor: Založba Pivec, 2019.

Redosled v primeru, da kaj našega izide v tujini, je običajno najprej izid v slovenščini in potem v katerem od tujih jezikov. Pri Manici K. Musil je, če sem prav razbrala z njene spletne strani, včasih obratno: *Mravljinčar Franc* je leta 2016 najprej izšel na Kitajskem in v Turčiji ter šele letos pri nas. Prav Kitajska je trg, kjer je ustvarjalka avtorskih slikanic izjemno uspela, njene knjige pa je moč najti še v Turčiji, Pakistanu, Indiji, Španiji, Braziliji, Švici, Rusiji in morda po novem še kje. Zasluge za prodor gredo menda agentki, deloma pa tudi socialnim omrežjem, kot sta Facebook in LinkedIn. Manica K. Musil se torej pridružuje nekaterim slovenskim ilustratorjem, ki uspešno sodelujejo s tujimi založbami; med njimi je verjetno najodmevnejša Lila Prap, prav tako z avtorskimi slikanicami, ki so prevzele (tudi) azijski trg. Tudi nagrade in priznanja avtorica, ki je najprej delovala kot arhitektka, večinoma pobira v tujini – ilustracije iz *Mravljinčarja Franca* so prejele priznanje revije 3x3 Contemporary Illustration Magazine (New York, 2017) –, nekaj pa jih je prejela doma: *Pobalinska pujsa* sta na slovenskem knjižnem sejmu leta 2015 dobila nagrado za najlepše oblikovano otroško knjigo (omenjena slikanica je zaživela na odru Lutkovnega gledališča Maribor), letos pa je umetnica prejela Glazerjevo listino za dosežke na področju kulture.

Ustvarjalka je na domače književno prizorišče stopila leta 2011 s kar tremi slikanicami, izdanimi pri treh založbah (*Čarobni svinčnik*, *Trije mucki*

in zmaj, Mala arhitekta), vendar so te slikanice nastale v drugačni tehniki kot tiste, s katerimi je pozneje zares prodrla. Prvih treh na avtoričini spletni strani niti ni najti (izjema so *Trije mucki in zmaj*, toda v novi podobi, kot t. i. šivanka), kar bržkone pomeni, da so (tudi) za avtorico nekakšna zgodovina ali predzgodba. Prvo šivanko – ta izraz (naglas je seveda na črki i), ki je izpeljan iz specifične tehnike ustvarjanja, se posrečeno uporablja v zvezi s knjigami Manice K. Musil – je ustvarjalka izdala leta 2013. V njej naslovna junakinja koza Cilka rešuje travnate zagate na kmetiji, glavno vlogo pa dobi še v naslednji slikanici, *Koza Cilka in kdo je popil vodo*, v kateri se modro domisli, kako bodo živali prišle do vode, ki je čudežno izginila. Tudi tretja knjiga iz leta 2015, *Pobalinska pujsa*, se dogaja na kmetiji, ki jo čuva pes Runo (ta nastopa tudi v prvih dveh slikanicah), z naslednjimi pa se avtorica preseli v druge vode – dobesedno. S prevzetnim *Komarjem Janezom* ob ribnik in s *Čarobno školjko*, edino šivanko, v kateri je dobil vlogo človeški lik, v morske globine. Leta 2017 v svojo slikanico *Slon Stane* pripelje nekoliko bolj eksotičnega junaka (glede na poreklo in ne glede na pojavitev v otroških knjigah, kjer slonov seveda ne manjka), kar še stopnjuje z junakom zadnje knjige, po kateri se sprehajajo mravljinčarji, ki so v vlogi literarnih likov bolj redki.

Vsem šivankam je marsikaj skupnega: uporaba materialov, kot so filc, blago in nit, ter seveda uporaba tehnik, kot so šivanje, rezanje, lepljenje, kvačkanje. V večini vzporedno z osrednjo zgodbo posrečeno poteka še ena z bolj drobnimi junaki (v *Komarju Janezu* npr. spremljamo požrešno kačo, ki drugo za drugo požira ribe, v *Kozi Cilki* gosenico, ki počasi prodira proti travi, v *Čarobni školjki* skupinico mравelj itd.; ravno v *Mravljinčarju Francu* tega sicer ni) in vse so simpatična kombinacija (veznega) besedila in nekakšnih stripovskih elementov – marsikaj se pove z “oblački”, le da tu ni oblakov, pač pa prosto stoječe izjave, od katerih do likov vodi nekaj pikic. Slednje so ravno v *Mravljinčarju Francu* nekoliko premalo izrazite, zato včasih, če na hitro pogledamo, ne vemo točno, čigava je katera od izjav. Vsekakor pa omenjena kombinacija poskrbi za dobro (došlo) dinamiko. Včasih sicer lahko nastane blaga zmešnjava ob “napačnem” vrstnem redu branja (na primer najprej izjave likov in šele potem strnjen kos besedila), ampak to bolj velja za nekatere druge knjige, ne za *Mravljinčarja*. Še nekaj je značilno za šivanke Manice K. Musil, kar pa je v vseh tudi enako moteče: poudarjanje besed, delov povedi ali celih povedi z večjo pisavo. Menim, da je takšno poudarjanje smiselno, kadar je del pedagoškega procesa, v literarnih besedilih pa je odveč oziroma moteče – vsakršni poudarki (vsebinski, čustveni, etični ipd.) bi morali biti prepuščeni bralcu in njegovi vsakokratni interpretaciji.

Nekaj o tem, kaj v *Mravljinčarju Francu* je in česa (v primerjavi z ostalimi šivankami) ni, je bilo torej že povedanega. Še ena stvar, ki je ni, pa smo je pri Manici K. Musil vajeni, so vezni listi, že izkoriščeni za začetek zgodbe, kar je dobra izraba prostora, pa tudi nekakšen pospeševalnik radovednosti. Ampak nič zato, sprednji vezni list je lep, medtem ko na zadnjem najdemo reklamo, ampak z mravljinčarjem v vlogi "svetovalca" je vse skupaj še kar simpatično izvedeno.

Če so prve slikanice bolj prigradniške narave, *Mravljinčar Franc* sledi liniji, ki jo zastavljata *Čarobna školjka* (deklica Marjetka ne more hoditi, a s pomočjo školjke pripoveduje odlične zgodbe) in *Slon Stane* (Stane rad govori, a nič, kar pove, nima ne repa ne glave, zato se vsi branijo njegove družbe), liniji zgodb o drugačnosti, ki zaznamuje glavnega junaka, vendar ta svoje pomanjkljivosti nadomesti z drugimi spretnostmi oziroma kljub splošni nesprejetosti slednjič najde prijatelja. Kaj je torej Franceva šibka točka? Kratek in okoren jezik, kar za mravljinčarje seveda ni majhen problem. Kako naj si z jezikom, ki mu ne seže dlje od smrčka, ulovi eno samo mravljjo? Da je vse še hujše, se mu posmehujeta tudi brat in sestra, seveda oba z ustrezno dolgima, pa še nabrušenima jezikoma. Niti zdravnik niti najstarejša žival v okolici mu ne moreta pomagati, a seveda ni dvoma, da bo Franc našel svoje življenjsko poslanstvo oziroma nekaj, v čemer je dober. Zveni znano? Deloma tudi res je; izbira junaka je zanimiva, tudi "dialogi" so simpatični (prav vanje zna Manica K. Musil nasploh vtakniti marsikaj zabavnega), na vsebinski ravni pa je zgodba manj inventivna. Je pa zato toliko bolj domiselna po likovni in oblikovni plati. Seveda, videli smo že nekaj šivank pred *Mravljinčarjem Francem* in gotovo je bila najbolj zanimiva prva, torej *Koza Cilka*, a tudi vse naslednje so dovolj zanimive in skrbno ter spretno izdelane, da pritegnejo oko.

Mravljinčar Franc torej ni najboljša izmed avtoričinih šivank, vsekakor pa tudi ne kaže znakov izpetosti. In kako je z uspehom v tujini? Ker vedno najprej pogledamo in šele nato preberemo, je gotovo prav inventivna vizualna podoba tista, ki je slikanicam Manice K. Musil omogočila preboj na tuje knjižne trge.